

Радови Илариона Руварца који имају везе с византијском историјом¹

(Библиографски прилог)

Пред други међународни конгрес за византијске студије, који је одржан у Београду месеца априла 1927, почели смо г. проф. Анастасијевић и ја прибирати библиографију радова изашлих на нашем језику, који се односе било на прошлост Византије уопште, било пак специјално на наше односе према Византији. Мени је, између осталог, пало у део да саставим листу односних радова архим. Илариона Руварца. Како ће до публикације горњег нашег рада протећи још извесно време, приказујем, у оквиру ове јубиларне свеске, листу споменутих радова архим. Илариона Руварца уз навод садржине појединог рада.

1) *К чланку о каталозима пећких папирјараха*. Гласник српског ученог друштва 47 (1879) 265–275. – У уводу после публикације грамате цариградског патријарха Јеремије од год. 1531. (по едицији руског канонисте А. С. Павлова, која почива на једној копији 17. века) о присаједињењу Српског патријархата Охридској архиепископији приказује у сумарној форми покушај неког Павла да помоћу турске власти обнови Пећку патријаршију. По Руварчеву мишљењу, Павле се није дуго одржао, па је одлука патријарха Јеремије о поновном подложењу Пећке цркве Охридској архиепископији било брзо у дело приведено. Патријарх је своје решење мотивисао околношћу да је територија Пећке патријаршије од почетка већ била потчињена Охридској архиепископији и да автокефалност Пећког патријархата нема легалан карактер, пошто се не оснива на одлуци васељенског сабора.

2) *Прилози к објашњењу извора српске историје*. Гласник српског ученог друштва, 49 (1881) 1–52. – У поглављу XIV „О Диоклеји у Кинама“ упоређивањем са савременим домаћим изворима, долази до закључка, да се град Διόκλεα τε πόλις περιφανής, који се спомиње у Историји Јована Кинама V 17 у низу градова у Далмацији покорених око 1166. од Јована Дуке, војсковође цара Манојла I Комнина, никако не може односити на стари град Dioclea, него да је то вероватно град Clis и да је Διόκλεα τε πόλις у Кинамову тексту свакако настало коруптелом и емендацијом из τὸ κλείς τε Πόλις.

¹ Гласник Историјског друштва у Новом Саду, V, 1932, 245-47.

3) *Крајшкѣ нацрѣи еѣискоѣаѣа у Сремѣ у обѣшѣ и на ѣосе Сремско-Карловачке Архидиѣецезе*. Шематизам ист. прав. србске архидиѣецезе сремскокарловачке за годину 1884. Нови Сад 1884. – У уводу веома сумарно додирује историју цркве у византијској епоси не износећи ништа ново.

4) *Прилози за срѣску ѣовесѣ*. Летопис Матице српске 150 (1887) 53–88. Саопштава преводе: а) из дела јерусалимског патријарха Хрисанта *Ἱστορία περὶ ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσόντων* књ. VIII г. 13, која је посвећена историји Срба, и б) из дела истог патријарха *Συναρμάτιον ἥτοι περὶ τῶν оффиκίων καὶ κληρικῶτων καὶ ἀρконτικῶτων τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀγίας Ἐκκλησίας*, књ. VIII гл. 13, која се односи на Пећку архиепископију (оба Хрисантова дела изашла су на свет 1715). Писац пропраћа ове преводе историјским коментаром и потребним примедбама.

5) *Рашки еѣискоѣи и миѣроѣолиѣи*. Глас Српске краљевске академије 62 (1901) 1–46. Насупрот мишљењу историка Ст. Новаковића, Љ. Ковачевића, Љ. Јовановића и А. Гавриловића, да је епископија у Расу, главном месту српске државе кнеза Мутимира, основана крајем 9. столећа у вези са дефинитивним покрштењем Срба или најкасније, по свој прилици, у првој половини 10. столећа, и да је то била прва епископија у самосталним српским жупама, Руварац истиче а) да *dux Sclaviniae Montemir*, који је стајао у кореспонденцији са папом Јованом VIII, није идентичан са српским кнезом Мутимиром, него је то кнез Словинаца између Саве и Драве, и б) да град Рас у 9. веку још није постојао, пошто се под *Ῥάση* у Константина Порфирогенита не може подразумевати град него река, јер исти писац међу насељеним градовима рашке државе не спомиње град Рас, што би свакако био учињено да је тај град у то време постојао. Епископија рашка налазила се, по Руварцу, под бугарском патријаршијом за бугарског цара Петра (927–968), а у смислу грамате цара Василија II од маја 1020, дошла је под јурисдикцију Охридске архиепископије, него је за време кнеза Стефана Војислава, који је организовао устанак Срба у Дукљанској и Требињској земљи, политички се еманциповоао од византијске власти и захватио Рашку те, прикључивши се римској столици, исходио у папе оснивање архиепископије у Бару, дошла под јурисдикцију барске архиепископије и стајала у овом новом канонском одношају бар од 1050. па све док је постојало велико краљевство у Диоклитији.

6) *Ђурађ Вуковић, десѣоѣ срѣски и Ђорђе Касѣриоѣ-Скенгербеѣ, вођ арбанашки, ѣодине 1444*. Летопис Матице српске 229 (1902) 1–13. – Истиче да је погрешан навод Vjek. Klaića у његову делу *Povjest Hrvata*, sv. II, Zagreb 1901, стр. 200, да се у историји византијског историка Халкондила у вези са битком код Варне од 1444. налази једно место у ком се Ђурађ, деспот од Србије, означава као главни кривац свих хришћанских несрећа па и оне код Варне, што није хтео преко српског земљишта да пусти Скендербега са војском, који је хитао у помоћ хришћани-

ма код Варне. Ово место у Халкондила уопште не постоји, а Клаић је споменути цитат узео из дела Ч. Мијатовића „Деспот Ђурађ Бранковић“, II стр. 44/5; Мијатовићу пак као извор послужио је живот, односно панегирик Скендербега који је на 40 година после Скендербегове смрти написао скадарски свештеник Marino Barlezi. Ова Vita је непоуздана и садржи пуно измишљених писама, писаних наводно, од разних владара Скендербегу. По Руварцу Barlezi је у горњој тачки завео већину историка почев од 17. до почетка 20. столећа. (M. Orbini, Pray, Katona, Hopf, Hertzberg, Huber, Мијатовић, Клаић).